

Programma
Teylers Godgeleerd Genootschap
Te Haarlem
Voor het jaar 2020

DIRECTEUREN VAN TEYLERS STICHTING EN DE LEDEN VAN TEYLERS
GODGELEERD GENOOTSCHAP

schrijven de volgende prijsvraag uit om beantwoord te worden vóór 1 mei 2023:

Gevraagd wordt een verhandeling waarin een dialoog wordt geconstrueerd tussen theologie en antropologie over de fundamentele drijfveren van de beide wetenschappen als een impuls tot breder academisch gesprek over dit onderwerp.

De verhandeling dient geschreven te zijn in een voor een algemeen publiek toegankelijke stijl.

Toelichting

In het eenentwintigste-eeuwse, Nederlandse investeringsklimaat staat de financiering van wetenschappen onder druk. De nadruk ligt steeds meer op het aantoonbaar nut dat de wetenschap moet hebben voor de maatschappij. Natuurlijk wordt onderkend dat dat nut niet altijd te voorspellen is. Het idee dat wetenschap moet gaan over vragen van gewone burgers is steeds meer gemeengoed. De kennis die de wetenschap voortbrengt moet beter toegankelijk worden gemaakt. Academici moeten leren nut en noodzaak van hun onderzoek uit te leggen aan een breed publiek, dat daarvan niet per se overtuigd is. Het is duidelijk dat in zo'n klimaat onderzoek waarvan de opbrengst niet direct nut lijkt te hebben, het extra moeilijk heeft. Dit geldt voor fundamenteel onderzoek in de bètawetenschappen net zo goed als voor studies van dode culturen en hun talen, of van moderne talen die maar weinig mensen spreken.

Voor het gesprek over nut en noodzaak van wetenschappelijk onderzoek lijkt het belangrijk de wetenschapsfilosofische vragen niet te beperken tot het nut van de output ervan. De vraag wat mensen drijft om onderzoek te doen is minstens zo relevant. Wat is goede nieuwsgierigheid? Aan het gesprek daarover wil deze prijsvraag bijdragen. De prijsvraag nodigt uit tot het schrijven van een verhandeling over de drijfveren van wetenschappelijk onderzoek geïnspireerd door een concrete uitwisseling hierover tussen de theologie en de (culturele) antropologie.

De keuze voor een vertrekpunt op het snijvlak van theologie en antropologie is ingegeven door de volgende overwegingen. Beide wetenschappen behoren tot het soort onderzoek waarvan het nut en de noodzaak niet algemeen aanvaard zijn. Religiewetenschapper en antropoloog prof. dr. Birgit Meyer ontving in 2015 weliswaar de Spinozaprijs, maar het belang van onderzoek naar religie of andere culturen is allesbehalve evident. Het opheffen van faculteiten theologie en religiewetenschap in Nederland is daarvan een duidelijk teken.

Een tweede overweging betreft een mogelijke verwantschap tussen de twee disciplines juist als het gaat om de drijfveren. Van oudsher kennen beide disciplines een normatieve drijfveer, die kortweg kan worden omschreven als een interesse in 'het andere'. Antropologie was vooral geïnteresseerd in andere, zogenoemde niet-westerse culturen. Nu door globalisatie maatschappijen meer diverse zijn geworden is er meer besef van het 'het andere' in de eigen gelederen en richt onderzoek zich ook op 'het andere' in de vertrouwde maatschappelijke context. Theologie wordt gedreven door het kennen van 'het andere' in ultieme zin, het goddelijke, hoezeer dat overigens ook wordt ervaren in de vertrouwde wereld. Inmiddels is deze gerichtheid op 'het andere' gekritiseerd of zelfs ontmaskerd, bijvoorbeeld als reflectie van koloniale verhoudingen of als te zeer vertrekkend vanuit westerse ideeën van transcendentie. In beide disciplines is een wending naar een meer beschrijvende methode zichtbaar, waarin de normatieve vragen minder vanzelfsprekend een plaats hebben. Daarmee zijn ze natuurlijk niet verdwenen of niet meer belangrijk. Antropologen en theologen moeten verantwoorden waarom onderzoek naar bijvoorbeeld Pinksterkerken in Ghana of in de Bijlmer van belang is. Die verantwoording moet ook worden gegeven op het niveau van de fundamentele drijfveren.

Een derde overweging is dat er recentelijk vanuit beide disciplines diverse aanzetten zijn gedaan tot een dialoog. Bovendien gebruiken theologen steeds meer concepten, methoden en benaderingen uit de antropologie (etnografie, 'material turn') en benadrukken antropologen in toenemende mate het belang van reflectie op metafysische of ontologische vragen ('ontological turn'). In deze dialoog staan duidelijk fundamentele vragen op het spel naar wat deze wetenschappen drijft in hun onderzoek. Deze vragen worden echter tot nu toe niet vanzelfsprekend benoemd en doordacht. Er is vaak sprake van het lenen van elkaars methoden of concepten, zonder dat het komt van een meer fundamentele wederzijds bevraging.

Deze prijsvraag wil oproepen tot een fundamentele wederzijdse bevraging van theologie en culturele antropologie. De toenadering die er is ontstaan tussen beide disciplines is een kans om een gesprek op gang te brengen dat bijdraagt aan kritische zelfreflectie en constructieve heroriëntatie binnen de eigen disciplines. Dat gesprek is ook van belang voor het beantwoorden van actuele vragen vanuit de maatschappij over nut en noodzaak van academisch onderzoek.

Verwacht wordt een afzonderlijke verhandeling die ter publicatie wordt aangeboden dan wel een bundeling van reeds gepubliceerde studies waarvan het merendeel is verschenen in de drie jaar voorafgaand aan 1 mei 2023. In het laatste geval dient men tevens een nog ongepubliceerde, speciaal voor de prijsvraag geschreven, studie toe te voegen waarin de eerdere publicaties in een bredere academische context worden geplaatst.

Procedure

*Om voor beoordeling in aanmerking te komen dienen de antwoorden schriftelijk in viervoud te worden ingezonden op een zodanig tijdstip, dat deze vóór 1 mei 2023 in het bezit zijn van Directeuren van Teylers Stichting, Spaarne 16, 2011 CH Haarlem. Antwoorden die na die datum binnengekomen zijn zullen niet in behandeling worden genomen.

*De antwoorden moeten in het Nederlands, Frans, Duits of Engels zijn gesteld. Ingevolge de bepalingen van Teylers testament mogen zij niet de naam van de auteur vermelden. Zij moeten slechts met een spreuk zijn ondertekend. Bij de inzending dient een verzegeld couvert te zijn ingesloten, met dezelfde spreuk als opschrift en bevattende naam en adres van de schrijver.

*Opdat de inzenders niet langer dan nodig is in het onzekere blijven van de uitslag van de beoordeling, indien deze niet tot bekroning heeft geleid, dient men, behalve het verzegeld couvert, nog een open couvert toe te voegen, bevattende de naam van een vertrouwenspersoon, met volledig adres, tot wie de Stichting zich eventueel door correspondentie kan wenden.

Beoordeling

*De beoordeling vindt plaats door de leden van het Godgeleerd Genootschap (prof. dr. M. Barnard, prof. dr. H.L. Beck, prof. dr. E. Jorink, prof. dr. A.B. Merz, prof. dr. M. Popović, dr. E.P. Schaafsma, prof. dr. E.G.E. van der Wall).

*Deze beoordeling zal binnen zeven maanden na de uiterste datum van indiening in de vorm van een voorstel aan Directeuren van Teylers Stichting worden meegedeeld.

*Directeuren beslissen daarna binnen een maand, of het antwoord al dan niet bekroond zal worden. Deze beslissing is onherroepelijk.

*Alle deelnemers aan de prijsvraag zullen direct daarna door Directeuren op de hoogte worden gebracht.

De prijs

*De prijs bestaat – indien naar het oordeel van Directeuren de omstandigheden dat gedogen – uit een gouden erepenning op de stempel des Genootschaps geslagen.

*Verder zullen vakbladen en pers van de bekroning worden verwittigd.

* Voorts stelt het Doopsgezind Predikfonds te Haarlem voor de prijsvraag 2020 een bedrag van € 4500 beschikbaar, uit te keren aan de inzenders van door Directeuren bekroonde verhandelingen ter besteding naar eigen keuze.

Publicatie

In het algemeen zullen de auteurs zelf voor publicatie van hun werk zorgen, daarbij vermeldende dat het door Teylers Stichting is bekroond. Indien gewenst kan de Stichting daarbij behulpzaam zijn. Redacties van websites, tijdschriften en andere instanties die de aandacht op deze prijsvragen willen vestigen, wordt dringend verzocht eventuele belangstellenden op de wenselijkheid van het aanvragen van de gedetailleerde informatie te wijzen opdat zij aan alle hierboven vermelde bepalingen kunnen voldoen.

*Het programma van het Genootschap is op aanvraag bij Directeuren van Teylers Stichting, Spaarne 16, 2011 CH Haarlem, jaarlijks kosteloos verkrijgbaar. Ook is het na te lezen op **www.teylersmuseum** en **www.teylersstichting.nl***